

nýbrž vyslovuje jen zásadu, že obchod nepozbývá své vlastnosti a platnosti tím, že byl jeho provoz zvláštními předpisy obchodujícímu zakázán. To jest vlastně důsledek ustanovení čl. 4 obch. zák., podle něhož každý, kdo provozuje obchody po živnostensku, jest kupcem ve smyslu obchodního zákona, a čl. 11 obch. zák., který praví, že zákony zemskými, jež ve příčině živnostní policie nebo živnostenských daní stanoví potřebné náležitosti k tomu, by byla založena vlastnost kupce, nevylučuje se platnost ustanovení obchodního zákona, a že také ony zákony zůstávají nedotčeny tímto zákonem. Obchodní zákon vyměřuje tedy pojem obchodníka toliko k vlastním svým účelům. Těchto zásad nelze však bezvýjimečně použití také na družstva, neboť zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák. obmezuje v § 13 platnost předpisů obchodního zákona o kupcích pro společenstva v ten rozum, že předpisy ty platí jen potud, pokud nemá družstevní zákon ustanovení odchylných. A v tom je jádro věci. Jak již bylo vyloženo, brání obchodování žalovaného družstva s nečleny nejen všeobecný předpis § 1 zákona družstevního, nýbrž i výslovný předpis stanov (§ 2). Pokud tedy žalované společenstvo provozuje obchody v rámci zákona (§ 1 zák. družstev.) a stanov (§ 2) jest je pokládati za kupce ve smyslu obchodního zákona a platí pro ně také předpis čl. 276 obch. zák. Tak na př., kdyby družstvo provozovalo podnik, vázaný na koncesi (§ 92 družstev. zák.), při čemž by byla v určitém směru činnost jeho stanovami obmezena jen na členy, nebylo by platnosti obchodů v těchto mezích ujednaných na závalu, že si společenstvo dosud koncese nevydobylo (čl. 276 obch. zák.). Rozdíl při posuzování obchodní činnosti družstev a jiných osob tkví tedy v právní povaze společenstev jako takových a v odchylné zákonné úpravě jeho obchodních styků. Pokud se dovolatelka snaží odůvodniti svůj nárok bezdůvodným obohacením žalovaného družstva, které prý dodané řezivo dále prodalo a tím se bezdůvodně obohatilo, nevydavši dovolatelce stržený peníz po srážce provise a výloh, stačí poukázati k tomu, že žalobním důvodem jest dodávací smlouva a nikoli nárok z bezdůvodného obohacení, takže k této námitce nelze vůbec přihlížeti.

Čís. 7322.

Dlužník úpadkové podstaty může si za předpokladů §§ 1438—1439 obč. zák. započísti vzájemnou útratovou pohledávku za podstatou, aniž sejde na tom, že měl platiti podle rozsudku do 14 dní pod exekucí, kdežto úpadková podstata měla platiti podle přípustnosti úpadkového řádu. Stačí, je-li pohledávka za úpadkovou podstatou zjištěna a splatna, aniž by záleželo na tom, zda jest v úpadkové podstatě dostatečná hotovost k jejímu uspokojení.

Uplatněna-li po vzniku exekučního titulu započtením splatná a dospělá vzájemná pohledávka, jde o důvod zrušení exekuce podle § 35 ex. ř.

(Rozh. ze dne 14. září 1927, Rv I 1381/27.)

Žaloba podle § 35 ex. ř. Oskara A-a proti úpadkové podstatě firmy K., by bylo určeno, že zanikl nárok žalované úpadkové podstaty z rozsudku obchodního soudu ze dne 26. listopadu 1926, byla procesním soudem první stolice zamítnuta. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud změnil napadený rozsudek i rozsudek soudu první stolice a uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Dovolání, uplatňující důvod § 503 čis. 4 c. ř. s., jest oprávněno. Jak nesporno, byl nynější žalobce odsouzen pravoplatným rozsudkem, by zaplatil nynější žalované úpadkové podstatě 13.540 Kč 66 h s přísl. do 14 dní pod exekucí, ale byla navzájem tímž rozsudkem také odsouzena úpadková podstata, by zaplatila nynějšímu žalobci útraty sporu 29.873 Kč 40 h podle přípustnosti úpadkového řádu. Ježto úpadková podstata dobývá svou vykonatelnou pohledávku 13.540 Kč 66 h s přísl. exekucí, brání se žalobce námitkami proti nároku podle § 35 ex. ř. (žalobou opoziční), tvrdě, že vymáhaná pohledávka zanikla vzájemným vyrovnáním s jeho útratovou pohledávkou, že však úpadková podstata nechce právo k započtení uznati a, ač vyzvána žalobcem, neupustila od exekuce. Jest tedy zkoumati, zda jsou tu jednak všechny předpoklady §§ 1438 a 1439 obč. zák. pro vyrovnání vzájemných pohledávek, jednak zda započtení nebrání předpisy úpadkového řádu. První otázku jest zodpověděti kladně, druhou záporně. Že zde nepřichází v úvahu předpis § 20 konk. ř., protože nejde o pohledávky za úpadcem, nýbrž za podstatou, vyložil již správně odvolací soud. Odvolací soud však jest toho názoru, že přes to vzájemné vyrovnání jest vyloučeno, protože prý útratová pohledávka žalobcova není »likvidní, tudíž splatná«, ježto má býti uspokojena podle přípustnosti úpadkového řádu, a dále, že prý není ještě jisto, zda jest pohledávkou za podstatou, dokud žalobce nevyvolal o ní podle § 102 a dalších konk. ř. vyjádření správce úpadkové podstaty, pokud se týče úpadkového komisaře, a že také není jisto, zda je tu jmění, z něhož by mohly býti uspokojeny všechny pohledávky za podstatou. Právem vytýká dovolatel odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci v těchto otázkách. Odvolací soud směsuje tu především pojmy likvidnosti a splatnosti. Podle §§ 1438 a 1439 obč. zák. musí býti vzájemné pohledávky pravé, stejnorodé a dospělé. Že pohledávka úpadkové podstaty těmito předpoklady vyhovuje, není sporno a jde tedy jen o to, zda jim vyhovuje také vzájemná útratová pohledávka žalobcova. Ať již značí slovo »správná« v §§ 1438 a 1439 obč. zák. tolik, jako »pravá« nebo »po právu jsoucí« (jak tomu jest v §§ 1396 a 1397 obč. zák.), či tolik, jako »jistá« protívou k nejisté (jak tomu jest v §§ 1421 a 1434 obč. zák.), tudíž tolik jako »likvidní« v tom smyslu, že nepotřebuje dalšího dokazování, vždy tento zákonný předpoklad na žalobcovu pohledávku dopadá. Pohledávka byla určena a žalobci přiznána pravoplatným rozsudkem, jest tudíž po právu a není již sporna. Ale nepo-

chybno jest také, že útratová pohledávka žalobcova není prostou pohledávkou úpadkovou, jež by musela býti uplatněna podle § 102 a d. konk. ř., nýbrž že jest pohledávkou za podstatou podle §§ 46 čís. 2 a 112 (2) konk. ř., ana úpadková podstata zastoupena správcem byla ve sporu stranou a byla k náhradě útrat odsouzena. V tom směru není třeba dalšího zjišťování. Pohledávka ta jest však také »dospělou« přes to, že podle rozsudkového výroku má býti zaplacená podle přípustnosti úpadkového řádu a nikoli do 14 dní pod následky exekuce. Tato okolnost nepřekáží dospělosti. Dospělou jest pohledávka, může-li věřitel podle práva její zaplacení požadovati a to žalobce učiniti může bez ohledu na ostatní. Ovšem jiná jest otázka, zda by zaplacení obdržel. Nesmí býti směšována »splatnost« a »dobytnost«, t. j. možnost skutečného uspokojení. Podle § 47 (1) konk. ř. mají býti z úpadkové podstaty zapraveny především pohledávky za podstatou a podle § 124 konk. ř. mají býti věřitelé podstaty uspokojeni, nehledíc ke stavu řízení, jakmile byly jejich nároky zjištěny a jsou splatny; správce podstaty má o to pečovati, by byly včas po ruce potřebné hotovosti. Nemohou-li býti pohledávky za podstatou zapraveny úplně, nastane případ § 47 (2) konk. ř., totiž přednost hotových výdajů podle § 46 čís. 1 konk. ř., zapravených správcem zálohou a pak poměrné uspokojení ostatních. Tyto předpisy byly právě důvodem, proč nebyla úpadková podstata odsouzena ku placení do určité lhůty pod exekucí, nýbrž podle přípustnosti úpadkového řádu, ale to nijak nevádí započtení vzájemných pohledávek, které nemusí býti exekvovatelné. Že pohledávka žalobcova jest »zjištěna a splatna«, bylo již shora vyloženo. Sejde tedy jen na tom, což odvolací soud pokládá za překážku, zda jest třeba, by tu byla dostatečná hotovost v úpadkové podstatě k uspokojení žalobcovy útratové pohledávky, pokud tato má býti věnována na vyrovnání vzájemné pohledávky úpadkové podstaty. Toho třeba není, protože nastane vzájemné vyrovnání obapolných pohledávek bez hotového placení a nezáleží na tom, zdali podstata vládne nějakým již realizovaným jměním, jak žalovaná namítá.

Zbývá tedy již jen zkoumati otázku, zda jsou splněny také zákonné předpoklady opoziční žaloby podle § 35 ex. ř. I tomu jest přisvědčiti. Kompensace (započtení, vyrovnání) podle §§ 1438—1443 obč. zák. jest jedním ze způsobů zrušení obligačních práv a závazků právě tak, jako na př. placení. Střetnou-li se dluh strany jedné s dluhem strany druhé, jsouce oba pravé, splatné a stejného druhu, nastane k žádosti jedné nebo druhé strany zrušení obapolných závazků vyrovnáním. Pouhé střetnutí se obou vyrovnatelných pohledávek nezpůsobí tedy již o sobě jejich zrušení, jak by se ze slov »für sich« § 1438 obč. zák. zdáti mohlo, nýbrž jest třeba, by se jedna nebo druhá strana započtení dovolala. Vyplývá to z §§ 1441 až 1443, které vycházejí z předpokladu, že dlužník má právo kompensovati (*ius compensandi*), ale že toto právo jest třeba uplatniti, má-li vyrovnání skutečně nastati. Bude-li však uplatněno, zruší se vzájemné pohledávky již »o sobě«, t. j. bez výroku soudcovského a s účinkem od doby, kdy se střetly (*ex tunc*). Toto dokonané započtení má na mysli § 1438 obč. zák., kdežto právo na započtení mají na mysli §§ 1441 až 1443 obč. zák. V souzeném případě tvrdí žalobce, že žalo-

vaná úpadková podstata nechce uznati jeho právo k započtení a že, ač vyzvána, neupustila od exekuce. V tom jest obsaženo tvrzení, že žalobce právo k započtení po vzniku své vzájemné pohledávky, t. j. po pravoplatnosti rozsudku, jímž mu byly útraty přisouzeny, uplatnil. Žalovaná neučinila v té příčině námitky. Ostatně bylo by započtení uplatněno jistě nejpozději touto žalobou. Uplatněním započtení zanikla vzájemná pohledávka podstaty s účinkem od doby pravoplatnosti rozsudku, takže se má věc tak, jakoby již tehdy bylo bývalo žalobci z podstaty zaplacen a jakoby placení již vykonané podle § 47 (2) konk. ř. nemohlo býti požadováno zpět a nesejde tudíž na tom, zda podstata stačí k úplnému zaplacení ostatních pohledávek za podstatou. Protože jsou tu všechny zákonné předpoklady pro vyrovnání, protože vyrovnání nebrání předpisy úpadkového řádu a protože vymáhaná pohledávka úpadkové podstaty i s příslušenstvím jest daleko menší než započitatelná vzájemná pohledávka žalobcova, nastala po vzniku exekučního titulu skutečnost zrušující celou vymáhanou pohledávku a bylo tudíž žalobě podle § 35 ex. ř. vyhověti (srv. také na př. rozh. čís. 2483 sb. n. s.). Další žalobní návrh na zrušení exekuce náleží vyříditi exekučnímu soudu (§ 35 poslední odstavec, § 39 první odstavec a § 45 druhý odstavec ex. ř.).

Čís. 7323.

Kdo dal výpověď z nájmu (pachtu), může ji vzíti zpět pouze za podmínek § 237 c. ř. s. Byli-li nájemníky oba manželé, dlužno dáti výpověď jim oběma.

(Rozh. ze dne 14. září 1927, Rv I 1417/27.)

Co do předchozího děje poukazuje se na čís. sb. 7058 s dodatkem, že původně dal žalobce (manželé Š-ovi) výpověď žalovanému i jeho manželce, ohledně této však vzal výpověď zpět. O d v o l a c í s o u d po té ponechal výpověď v platnosti proti Josefu P-ovi. D ů v o d y: Odvolatelé vytýkají prvému soudci, že výpověď danou jimi žalovanému podle § 1120 obč. zák. neprávem zrušil, jsa toho názoru, že jest nepřipustná, když jest dána pouze jenom z části spachtovaného objektu. Názor prvního soudu jest mylný, výtka odvolatelů jest oprávněna. Zákon v § 1120 obč. zák. nerozeznává, zda kupitel nabyl celé prodávané věci osobě pronajaté věci, či jen její části, a nerozeznává také, v jakém právním a hospodářském poměru jest tato část k ostatní neprodané části pronajaté věci. Nelze proto v té příčině do zákona vnášeti proti jeho doslovu rozdíly, jak činí první soudce, nýbrž nutno trvati na názoru, že nabyvatel pronajaté věci, zde žalobci, ať nabyli celé pronajaté věci, nebo jen její jedné části a ať byla věc pronajata samostatně, nebo ve spojitosti s věcmi jinými, tedy za všech okolností jest oprávněn dáti pachtěři výpověď bez zřetele na ostatní obsah jeho smlouvy s prodávaným a musí pachtěř po náležité výpovědi nového držitele prodané části spachtovaného objektu tomuto ustoupiti, když není jeho pachtovní právo, jako v souzeném případě zapsáno do veřejné knihy. Názor tento vyslovil nej-